

Školský vzdelávací systém vo Francúzsku

PaedDr. Marta Žáčková

Štruktúra školského systému

V porovnaní so školským systémom v SR je na prvý pohľad francúzsky školský systém zložitý.

Základné školy nadväzujú na materské školy 1. ročníkom, ktorý má vo Francúzku názov cours préparatoire – prípravný ročník CP (skratka)

1. ročník – prípravný ročník
2. ročník ZŠ – zodpovedá cours élémentaire 1 (základný)
3. ročník ZŠ – zodpovedá cours élémentaire 2
4. ročník ZŠ – zodpovedá cours moyen 1 (stredný)
5. ročník ZŠ – zodpovedá cours moyen 2

Po skončení 5. ročníka – čiže základného stupňa vzdelávania žiaci pokračujú na nižšej strednej škole (collège), ktorá má 4 ročníky – sixième (náš 6 r.), cinquième (7.r.), quatrième (náš 8.r.) troisième (náš 9.r.). Po skončení nižšej školy žiaci postupujú do lycée, (vyššia stredná škola), ktorá má 3 ročníky – označené francúzskym názvom seconde – (náš 1. ročník), première (náš 2. ročník) a terminale (3. ročník).

Vzájomné vzťahy a väzby jednotlivých stupňov

Školská dochádza je povinná medzi 6 a 16 rokom života žiaka, ktorý pokrýva základnú školu (école élémentaire) a nižšiu strednú školu (collège). V priemere majú žiaci končiaci nižšiu strednú školu (collège) (štúdium je štvorročné pokiaľ žiak neopakuje ročník), pätnásť rokov. Teoreticky to znamená, že na splnenie požadovanej povinnej školskej dochádzky musia žiaci ešte najmenej jeden rok pokračovať v riadnom štúdiu a to na všeobecnom, technickom alebo odbornom lyceu.

Základná škola

Základné školstvo sa riadi podľa rámcového zákona pre školstvo z 10. júla 1989. Dekrét č. 90-788 zo 6. septembra 1990 definuje jeho organizáciu a činnosť.

Základná školská dochádzka je bezplatná aj povinná pre všetky deti, ktoré dovŕšili šiesty rok svojho života. Trvá päť rokov, resp. do jedenásteho roku života žiakov.

Základná škola rozvíja u žiakov základné zručnosti a umožňuje nadobudnúť základné vedomosti, aby sa vedeli ústne a písomne vyjadrovať, čítať a počítať. Umožňuje im užitočnosť a rozvíjať vlastnú inteligenciu, vnímavosť, manuálne, telesné a umelecké schopnosti. Rozvíja ich orientáciu v čase a v priestore, prehĺbuje ich znalosti o modernom svete a ich vlastnom tele. Rozvíja ich postupnú schopnosť učenia sa a poskytuje kvalitnú prípravu pre ich ďalšie štúdium na nižšej strednej škole (collège).

Základná škola má 5 tried rozdelených do 2 cyklov: základný vyučovací cyklus (cycle des apprentissages fondamentaux) - obsahuje prvé 2 ročníky základnej školy (CP, CE 1) a tzv. cyklus prehĺbenia vedomostí (cycle des approfondissements), do ktorého patria 3 ročníky základnej školy (CE 2, CM 1 a CM 2) pred prijatím na nižšiu strednú školu (collège).

Základnou organizačnou jednotkou je skupina/trieda. Aby bolo každému jednotlivcovi umožnené stať sa úspešným žiakom, organizačná štruktúra je variabilná: jeden učiteľ môže viesť skupinu žiakov počas celého cyklu, vyučovacie hodiny môžu obsahovať viac vyučovacích predmetov naraz.

Od 1. januára 1992 má školský týždeň 26 vyučovacích hodín. Školy bývajú obyčajne zatvorené v stredu, v sobotu popoludní a v nedeľu.

K 26 vyučovacím hodinám sa často pridávajú športové, umelecké a kultúrne aktivity, organizované miestnymi organizáciami a asociáciami.

Učebný plán a učebné osnovy

Národné učebné plány a ich oficiálne znenie stanovujú, aké zručnosti a vedomosti majú žiaci získať počas jednotlivých cyklov. Celkový časový rozpis určených povinných predmetov je flexibilný, rovnako prispôsobivý je i rozvrh voliteľných predmetov, akými sú napr. cudzie jazyky, ktoré boli na niektoré školy experimentálne zavedené v roku 1989.

Základný vyučovací cyklus

(Cycle des apprentissages fondamentaux)

Povinné predmety	minimum	maximum
Francúzština, dejepis, zemepis a občianska náuka	9,5 hodín	13,5 hodín
Matematika, veda a technika	5,5 hodín	9,5 hodín
Telesná výchova a šport, Umelecké predmety	6,0 hodín	8,0 hodín
Spolu		26 hodín

II. Cyklus prehĺbovania vedomostí

(Cycle des approfondissements)

(s alebo bez cudzieho jazyka)

Povinné predmety	Minimum	Maximum
Francúzština, dejepis, zemepis a občianska náuka	8,5 hodín	12,5 hodín
Matematika, veda a technika	6,5 hodín	10,5 hodín
Telesná výchova a šport, Umelecké predmety	6,0 hodín	8,0 hodín
Spolu		26 hodín

Učebné plány a hlavné zámery pre základné školy boli v januári roku 1991 doplnené dokumentom Cykly na základných školách (Les cycles a l'école primaire). Tento dokument vyznačuje široké možnosti výchovno-vzdelávacieho programu pre základné školy a ciele, ktoré majú žiaci dosiahnuť v priebehu jednotlivých cyklov.

Hodnotenie

Na základe odporúčania triedneho učiteľa učiteľská rada (Conseil des maîtres de cycle) schvaľuje ďalší postup žiaka v rámci daných cyklov. Rodičia musia byť pravidelne informovaní o výsledkoch, ktoré ich dieťa v škole dosahuje.

Od roku 1989 všetci žiaci, začínajúci cyklus prehĺbovania vedomostí (a v 6. triede na nižších stredných školách – collèges), absolvujú na začiatku školského roka celonárodný test, ktorým

sa hodnotia ich vedomosti a zručnosti z čítania, písania a matematiky. Hlavným cieľom testu je, aby poslúžil učiteľovi ako kritérium na posúdenie vedomostnej úrovne (a jej vývoja) z troch hlavných predmetov. Toto hodnotenie má pomôcť učiteľovi pri voľbe vhodných učebných postupov. V snahe prispôbiť sa čo najviac individuálnemu tempu každého dieťaťa sa dá čas určený pre daný cyklus skrátiť alebo predĺžiť o rok. Individuálne prípady žiakov posudzuje učiteľská rada, niekedy na podnet rodičov. Rodičom je doručený písomný návrh, ktorý môžu alebo prijať, alebo ho postúpiť vyššej autorite, kde sa rozhodne o výsledku.

Každý žiak má žiacku knižku (livret scolaire), ktorá sa pravidelne predkladá rodičom a umožňuje tak komunikáciu medzi učiteľom a rodičmi. V žiackej knižke sú zaznamenané výsledky pravidelných hodnotení a informácie o dosahovaných výsledkoch žiaka.

Žiacka knižka obsahuje návrh učiteľskej rady na postup žiaka do vyššieho cyklu, ako i konečné rozhodnutie o postupe.

Deti, ktoré zavŕšili pravidelnú dochádzku (vrátane detí s ťažkosťami nevyžadujúcimi špeciálne školy) postupujú zo základnej školy automaticky do prvej triedy stredných škôl, resp. škôl druhého stupňa. Rovnako ako v prípade základných škôl, rodičia zapisujú svoje deti do škôl v obvode trvalého bydliska (pokiaľ nepožiadali o výnimku).

Stredné školy

Stredoškolské vzdelávanie sa začína na nižšej strednej škole (collège), jedinej škole prijímajúcej všetkých žiakov do prvých štyroch ročníkov stredoškolského štúdia a pokračuje na všeobecných, technických a odborných lýceách (lycée).

Nižšia stredná škola (Colléges)

Nižšie stredné školy boli vytvorené zákonom z 11. júla 1975. Štúdium trvá štyri roky – triedy 6, 5, 4, 3 zodpovedajú sexte, quinte, quarte a tercii (resp. ročníky 1, 2, 3 a 4). Schéma štúdia zaručuje, aby všetci žiaci skončili poslednú 3. triedu – terciu. V prípadoch, keď sa žiaci pripravujú na odborné školy, im tento typ škôl poskytuje všeobecné stredoškolské vzdelanie ako súčasť povinnej školskej dochádzky. Všetky deti s ukončeným II. cyklom základnej školy sú prijaté na nižšiu strednú školu vo veku najviac 12 rokov.

Nižšia stredná škola (colléges) má štatút miestnej verejno-štátnej inštitúcie s právnou zodpovednosťou a finančnou autonómiou. Školský život sa riadi internými pravidlami, ktoré každoročne schvaľuje Rada predstavenstva a ktoré sa zverejňujú pre všetkých, najmä pre rodičov. Hlavný učiteľ, tzv. principál, vykonáva administratívne i učiteľské povinnosti. Úlohou nižšej strednej školy je umožniť všetkým žiakom spoločensky sa integrovať a dosiahnuť v štúdiu úspech – to znamená, že každý škola musí slabším žiakom so študijnými ťažkosťami poskytnúť pomoc.

V snahe zabezpečiť pre všetkých žiakov čo najlepšie podmienky, boli na začiatku školského roka 1992/93 vytvorené triedy tretiakov, v ktorých sa žiaci pripravujú na zapojenie do pracovného procesu. Cieľom týchto tried, poskytujúcich spojenie s pracovným prostredím, je vytvoriť pozitívny náboj pre tých žiakov, ktorých hlavným záujmom je dostať sa na odbornú školu.

Popri integračných triedach tretiakov, kde je počet žiakov zredukovaný na 15, vytvorili niektoré nižšie stredné školy (colléges) špeciálne oddelenia, ako napr. hudobné triedy s osobitným rozvrhom, športové triedy, dvoj- a trojazyčné triedy, medzinárodné a európske sekcie.

Štúdium na nižšej strednej škole (colléges) kompletizuje a upevňuje základné vzdelanie, obsahuje i začiatkové prvky stredného vzdelávania a je rovnaké pre všetkých žiakov.

Rozhodnutím ministerstva sa od začiatku školského roka 1995/96 zmenila organizácia stredoškolského vzdelávania. Tvoria ho tri cykly, šiesta trieda predstavuje cyklus pozorovací a adaptačný, piata a štvrtá trieda je konsolidačný cyklus a tretia trieda cyklom orientačným.

Na konci tretej triedy (9. roč.) všeobecného i technického smeru sú žiakom ponúknuté rovnaké možnosti ďalšej orientácie, rozdiel je vo vyučovacích metódach a materiáloch. Výučba predmetov na všeobecnom smere štúdia vedie žiakov k logickému mysleniu, k zvládnutiu vyjadrovacích prostriedkov a k vytvoreniu osobných pracovných návykov. V technických triedach sa vedomosti nadobúdajú štúdiom technických a technologických projektov, ktoré tím učiteľov vyvinul ako ucelený komplex špecifických úloh.

Organizácia školského týždňa je pre každú nižšiu strednú školu (collége) individuálna. Výučba jednotlivých predmetov by mala byť rozdelená pravidelne do piatich (niekedy šiestich) dopoludní a dvoch až štyroch popoludní. V stredu a v sobotu popoludní sa nevyučuje.

Vyučovacia hodina obyčajne trvá 55 minút, za ňou nasleduje päťminútová prestávka, Do budovy školy žiakov púšťajú 10 minút pred začiatkom vyučovania. Mimo vyučovacích hodín poskytujú odborný dozor dve zariadenia: kontrolované štúdium, v rámci ktorého žiaci pracujú a čítajú pod dohľadom dozorného personálu (surveillants d'externat) alebo kvalifikovaného učiteľského personálu (maitres d'internat) a dokumentačné a informačné centrá (CDI).

Dokumentačné a informačné centrum vedie pracovník, ktorý žiakom a učiteľom sprístupňuje výchovno-vzdelávacie materiály a zároveň im poskytuje technickú pomoc, ako napr. audiovizuálne a kopírovacie služby. Žiaci môžu v tomto centre uskutočňovať svoje dokumentami podložené výskumy, čím sa postupne učia samostatnejšie pracovať.

Učebný plán

6. trieda

Týždenný rozvrh je nasledovný:

Francúzština	6 hodín
Matematika	4 hodiny
Prvý (svetový) cudzí jazyk	4 hodiny
Dejepis, zemepis	3 hodiny *
Biológia a geológia	1,5 hodiny
Výtvarné umenie	1 hodina
Hudba	1 hodina
Technické predmety	1,5 hodiny
Telesná výchova a šport	4 hodiny
Spolu	26 hodín

* ½ hod. občianska výchova

Pre žiakov s ťažkosťami sú v pozorovacom cykle piatych a šiestych tried venované doučovaniu najmenej tri hodiny týždenne. V rozvrhu sú zahrnuté aj tieto tri hodiny, s možnosťou zvýšiť ich počet podľa individuálnych potrieb školy.

5. a 4. trieda (náš 7. a 8.r.)

Znamenajú hlavný cyklus. Každé zariadenie má týždenný rozvrh 25 hodín 30 minút, okrem voliteľných predmetov.

Týždenný rozvrh všeobecno-vzdelávacích predmetov je približne nasledovný:

Spoločné povinné vyučovanie

Francúzština	od 4 h	do 5 h 30.
Matematika	od 3h 30	do 4 h 30
Prvý (svetový) cudzí jazyk	od 3 h	do 4 h
Dejepis, zemepis a občianska náuka	od 3	do 4 h
Biológia a geológia	od 1 h 30	do 2 h
Fyzika a chémia	od 1 h 30	do 2 h
Výtvarné umenie a hudba	od 2 h	do 3 h
Technické predmety	1,5 h	
Telesná výchova a šport	3,0 h	
Spolu	25 h 30	

K uvedeným predmetom si žiaci musia vybrať jeden voliteľný predmet (povinná voľba). Pokiaľ majú záujem, môžu si vybrať i druhý voliteľný predmet (nepovinná voľba). Počet hodín pre voliteľné možnosti je nasledovný:

Povinné

Druhý (svetový) cudzí jazyk 3,0 h

Výberové

Latinčina od 2 h do 3,0 h

Technológia 3,0 h

Orientačný cyklus (cycle d'orientation): tretie triedy.

Od r. 1999 organizované s cieľom povinne voliteľného výberu

Povinné vyučovanie

	<i>výber jazyk</i>	<i>výber technické zameranie</i>
Francúzština	4 h 30	4 h 30
Matematika	4 h	4 h
Prvý (svetový) cudzí jazyk	3 h	3 h
Dejepis, zemepis a obč. vých.	3 h 30	3 h
Technológia	2 h	
Fyzikálne vedy	2 h	1 h 30
Biológia	1 h 30	1 h 30
Umenie	2 h	
Telesná výchova a šport	3 h	

Voliteľné

	<i>jazyk</i>	<i>technické zameranie</i>
2CJ	3 h	
Technológia		5h
Fakult		
Latinčina	3 h	
Gréčtina	3 h	
Regionálny jazyk	3 h	

Dekrét z 9. marca 1993, ktorý stanovuje uvedené rozvrhy hodín, ďalej špecifikuje, že „k technickému aspektu vyučovania musia prispievať všetky predmety všade tam, kde je to možné“. V prípade francúzskeho jazyka, matematiky a fyzikálnych vied“ musí byť tomuto zámeru prispôbena veľká časť povinného rozvrhu“. Technické vzdelávanie je v nižšej strednej škole (colléges) ponímané ako integrovaná technika, zoskupená do hlavných troch oblastí: mechanika a automatika, elektronika a počítače, ekonomika a manažment, vrátane využitia počítačovej vedy a vedomostí o pracovnom prostredí.

Oficiálne smernice nepredpisujú špecifické vyučovacie metódy, ale ministerstvom určený učebný plán a učebné osnovy musia byť dodržané. Rovnako ako v základnom školstve, učitelia jednotlivých predmetov si môžu vybrať učebné materiály z ponuky pedagogických nakladateľstiev.

Hodnotenie a kvalifikácie

Počas štúdia v nižšej strednej škole (collége) je každý žiak hodnotený spôsobom, ktorý ovplyvňuje jeho orientáciu. Rodičia sú o študijných výsledkoch svojich detí informovaní prostredníctvom:

- pravidelných správ (štvrťročných, polročných atď.), ktoré obsahujú študijné výsledky žiakov, poznámky učiteľov k jednotlivým predmetom, všeobecné pripomienky a rady triedneho učiteľa,
- žiackej knižky (caarnet), ktorá zabezpečuje spojenie medzi rodičmi a učiteľmi. Je v nej rozvrh hodín, strany vyhradené pre korešpondenciu (napr. žiadosti o stretnutie, dátumy schôdzok), niekedy prehľad známok a hodnotenia,
- kontaktov a stretnutí s učiteľmi, najmä s triednym učiteľom a výchovno-vzdelávacím poradcom,
- pravidelných stretnutí učiteľov s rodičmi.

V súčasnosti neexistujú predpisy o spôsobe hodnotenia a známkovania žiakov. V praxi majú výsledky žiakov podobu známok zaznamenaných v správe, ktorú každý štvrťrok dostávajú rodičia zo školy. Známky hodnotia prácu v triede alebo individuálnu prácu doma. Množstvo školskej práce na týždeň je stanovené učiteľskou radou. Známky z jednotlivých predmetov dopĺňa podrobný komentár učiteľa.

Výsledky žiakov, získané počas štvrtej a tretej triedy sa zapisujú do školského vysvedčenia a berú sa do úvahy pri udeľovaní národného diplomu (diplôme national du brevet). Je to vlastne vysvedčenie o všeobecnom vzdelaní a neurčuje budúcu orientáciu žiaka. Udeľuje sa na základe známok zo záverečnej skúšky na konci tretej triedy, ako aj priebežných výsledkov počas štvrtej a tretej triedy.

Poradenstvo je výchovno-vzdelávacia činnosť, ktorej cieľom je pomôcť každému žiakovi správne sa rozhodnúť o otázkach štúdia a ďalšej orientácie. Je to jedna z dôležitých činností školy.

Školský rámcový zákon z 10. júla 1989 v článku 8 hovorí, že „právo na poradenské konzultácie a informácie týkajúce sa odborných kurzov a povolání je súčasťou práva na vzdelávanie.“

Dekrét č. 90-484 zo 14. júna 1990 definuje princípy a formy školského poradenstva. Na konci štvrtej triedy sa v závislosti od prospechu a osobných cieľov žiaka na pohovore s rodičmi zvažujú tri možnosti: (v prípade slabých výsledkov)

- opakovanie štvrtej triedy so všeobecným alebo technickým zameraním,
- postup do tretej triedy so všeobecným alebo technickým zameraním,

- postup do tretej „integračnej“ triedy, pripravujúcej žiaka na kvalifikačný program odborného štúdia.

Tretí, posledný ročník nižšej strednej školy (collège) a orientačného cyklu predstavuje v poradenstve kľúčové obdobie. Žiaci majú i tu tri možnosti:

- druhá trieda so všeobecným alebo technickým zameraním, končiaca vysvedčením (baccalauréat) všeobecného alebo technického zamerania,
- druhá trieda odborného štúdia, vedúca k získaniu osvedčenia o odbornom štúdiu (brevet d'études professionnelles – BEP). Táto voľba umožňuje žiakom získať odborné alebo technické vysvedčenie „baccalauréat“, po tom, ako dosiahli odbornú kvalifikáciu,
- prvý rok prípravy na skúšku odbornosti (certificat d'aptitude professionnelle – CAP).

Triedna rada navrhuje tú z možností, ktorá najviac rešpektuje želanie žiaka a jeho rodiny. Návrh je predložený rodine, ktorá ho alebo prijme, alebo sa odvolá na výbor.

Gymnázium

Všeobecné alebo technické lýceá
(Lycées d'enseignement général et technologique)

Gymnázium – všeobecné alebo technické lýceá sú koedukované stredné školy, ktoré počas troch rokov (seconde, première a terminale) pripravujú žiakov na tieto vysvedčenia: všeobecný baccalauréat, technický baccalauréat a osvedčenie technika (brevet de technicien).

Prípravné triedy pre vysoké školy – grandes écoles (classes préparatoires pour les grandes écoles – CPGE) a pre vyššie technické sekcie (STS) existujúce popri lýceách ponúkajú postbaccalauréatské štúdium (pomaturitné).

Absolventi nižšej strednej školy (collège) zvyčajne navštevujú lýceá v mieste bydliska. Výnimkou sú študenti, ktorí sa rozhodnú navštevovať súkromné školy, alebo si zvolia špecializáciu (napr. cudzí jazyk, ktorý sa na miestnej škole nevyučuje, Európska sekcia etc.), ktorý vyžaduje navštevovať vzdialenejšie školy.

Žiaci, prichádzajúci zo súkromnej školy, ktorá má zmluvu so štátom, budú na verejnú štátnu školu stredného stupňa prijatí na základe návrhu, predloženého danou súkromnou školou. Rovnako môžu žiaci prestúpiť zo štátnej školy na súkromnú. V tomto prípade musí súkromná škola rešpektovať pravidlá štátnej školy, ovplyvňujúce výchovu, vzdelanie a orientáciu žiakov.

Finančná a administratívna organizácia, riadiace i poradné štruktúry a rozhodnutia týkajúce sa organizácie školského dňa sú rovnaké ako v nižšej strednej škole (colléges).

Učebný plán

2. trieda (classe de seconde) – náš I. ročník

2. trieda má nasledujúce všeobecnovzdelávacie predmety. Rozvrh vyučovacích hodín a ich učebný plán sú rovnaké pre všetkých žiakov:

Francúzština	4,0 h
Matematika	3,5 h
Fyzika a chémia	3,5 h
Prírodné vedy	2,0 h
Technológia automatizovaných systémov	3,0 h
Moderný cudzí jazyk	2,5 h

Dejepis a zemepis	3,0 h
Telesná výchova a šport	2,0 h

Ako doplnok k tomuto rozvrhu hodín majú žiaci týždenne povinné tri hodiny štúdia vo forme modulov – skupinovej práce v predmetoch: francúzština, matematika, dejepis – zemepis, svetový cudzí jazyk (45 minút týždenne pre každý predmet). Tento nový spôsob vyučovania má za cieľ umožniť učiteľom rešpektovať rozdielnosť žiakov, používať rozmanité vyučovacie metódy a pracovať s menšími skupinami žiakov ako je celá trieda.

Okrem všeobecných predmetov si môžu žiaci vybrať ešte ďalšie dva predmety, čo im umožní vyskúšať si svoje schopnosti a potvrdiť správnosť výberu jedného z typov baccalauréatu, v ktorom budú pokračovať v prvom a záverečnom ročníku. (II. a III. ročníku)

V rámci praktických kurzov môžu žiaci lýcea navštevovať nepovinný predmet, organizovaný na základe vlastných výchovno-vzdelávacích iniciatív a projektov.

Ako príprava pre špecifické zameranie ďalšieho štúdia baccalauréatu existujú i špecifické druhé triedy. Napríklad hudobná trieda vedúca k baccalauréatovi (maturite) (hudba) alebo technické triedy končiace osvedčeniami technika (brevet de technicien) sa zaoberajú polygrafiou, technikami zrkadlového obrazu, textíliami, hotelovými službami, grafickým priemyslom a výrobou hudobných nástrojov.

Rozvrhy hodín, určené dekrétom zo 17. januára 1992 sa pohybujú v rozpätí od 29,5 do 31,5 vyučovacích hodín týždenne, v závislosti od zvolenej špecializácie.

Prvé a záverečné ročníky (classes de première et de terminale) – náš II. a III. ročník

Reforma lýcea viedla k reorganizácii II. a záverečných ročníkov, čo malo za následok menšiu rozmanitosť v typoch baccalauréatu a k nim vedúcich špecializácií.

Na konci druhej všeobecnej alebo technickej triedy majú žiaci tieto možnosti:

- tri typy všeobecného baccalauréatu (maturity): L (literárny), ES (ekonomicko-sociálny), a S (vedecký);
- štyri typy technických baccalauréatov: STT (veda a terciárne technológie), STI (veda a priemyselné technológie), STL (veda a laboratórne technológie), SMS (lekársko-sociálne vedy);
- špeciálny technický baccalauréat (zmien): pre hotelierstvo, obchod, úžitkové umenie, hudbu tanec.

Špecializácie, pripravujúce žiakov na jednotlivé typy baccalauréatov, sú veľmi rozdielne, ale obyčajne ponúkajú rovnaké spoločné, výberové a voliteľné základy.

Osvedčenie technika (brevet de technicien): poskytuje kvalifikáciu technika – špecialistu v danej oblasti a obsahuje spoločný povinný všeobecný základ (francúzštinu, úvod do moderného sveta, svetový cudzí jazyk, matematiku, telesnú výchovu a šport), ďalej špecifické predmety podľa zvolenej špecializácie, technické a odborné predmety. Žiaci, ktorí získali tieto vysvedčenia, môžu:

- nastúpiť do zamestnania zodpovedajúceho ich špecializácii,
- pokračovať v štúdiu, predovšetkým vo vyšších technických sekciách (STS) alebo na technických fakultách (IUT).

Niektoré technické vysvedčenia môžu žiaci získať hneď po skončení 3. triedy, pokiaľ navštevujú špeciálnu triedu (seconde spécifique). Ostatné vysvedčenia získajú po ukončení druhej triedy tí žiaci, ktorí absolvovali zvolenú špecializáciu (seconde de détermination).

Poľnohospodárske lýcea ponúkajú osvedčenia technika v oblasti poľnohospodárstva (brevet de technicien agricole – BTA) po absolvovaní špeciálnej druhej triedy. Vysvedčením získavajú kvalifikáciu poľnohospodárskeho technika.

Ministerstvo národného školstva určuje učebné plány, záväzné pre učiteľov daného stupňa. Vyučovacie metódy a učebný materiál si však volia učitelia sami.

Keďže vyššie stredoškolské vzdelanie už nepatrí do povinnej školskej dochádzky, rodiny hradia výdavky za učebnice a učebné pomôcky.

Hodnotenie a klasifikácia

Od žiakov sa vyžaduje samostatná písomná práca doma i v škole. Učiteľská rada rozhoduje o charaktere týchto prác a určuje ich dĺžku. Na vyučovaní žiaci väčšinou píšú časovo limitované testy. O študijných výsledkoch svojich detí sú rodiny informované prostredníctvom:

- štvrťročných správ, obsahujúcich výsledky a pripomienky ku žiakovej práci z každého predmetu, všeobecné poznámky a rady triedneho učiteľa,
- žiackych knižiek (carnet) so známkami a korešpondenciou, ktoré slúžia ako spojenie medzi rodičmi a učiteľmi,
- kontaktov a stretnutí s triednym učiteľom,
- stretnutí rodičov a (ostatných) učiteľov.

V orientácii (náš I. ročník) žiaka zohráva významnú úlohu seconde classe. Na jej začiatku sú žiaci hodnotení v základných disciplínach: vo francúzštine, matematike a svetovom cudzom jazyku.

V druhom trimestri žiak spolu s rodičmi vyjadrí predbežné stanovisko o svojom výbere budúcich predmetov. Počas tretieho trimestra rodina písomne predloží voľbu týchto predmetov, ktoré žiak bude navštevovať v II. triede a zároveň ich zoradí podľa dôležitosti.

Na základe tohto výberu, študijných výsledkov žiaka a iných hodnotení triedna rada navrhne, ktoré predmety bude žiak navštevovať na budúci rok. Pokiaľ rodina študenta s týmto rozhodnutím nesúhlasí, môže sa proti nemu odvolať.

Štúdium na lýceách so všeobecným alebo technickým zameraním sa končí skúškou – všeobecný alebo technický baccalauréat. (maturita)

Baccalauréat

Je ekvivalentom prvého ročníka na univerzite a kľúčom k prijatiu na vysoké školy. Baccalauréatske skúšky sú podľa zamerania rôzne. Môžu byť písomné a ústne.

Skúška vychádza z oficiálnych učebných plánov a osnov posledných ročníkov na lýceu. Koná sa iba raz za rok a jej dátum určuje minister školstva, ktorý zároveň menuje rektora (recteur) pre výber skúškových tém.

Pre tých uchádzačov, ktorí sa z objektívnych príčin nemohli na konci školského roka skúšky zúčastniť, je za rovnakých podmienok v septembri organizovaná náhradná skúška.

Žiaci, ktorí nezložili skúšku baccalauréat, ale dosiahnu priemerné výsledky (z rozmedzia 8- 20 bodov), obdržia vysvedčenie o ukončení vyššieho stupňa strednej školy (certificat de fin d' études secondaires). Toto vysvedčenie, udeľované rektorom potvrdzuje, že žiak zavŕšil celé stredoškolské štúdium, ale neoprávňuje ho postúpiť na vysokú školu.

Odborné lýceá (Lycées professionnels)

Štúdium na odborných lýceách sa končí skúškou a nasledovnými vysvedčeniami:

- vysvedčenie o odbornej zručnosti (certificat d' aptitude professionnelle – CAP),
- vysvedčenie o odbornom štúdiu (certificat d' études professionnelles – BEP),
- odborný baccalauréat (baccalauréat professionnel).

Vysvedčenie o odbornej zručnosti CAP (Certificat d'aptitude professionnelle)

Získaním vysvedčenia o odbornej zručnosti (CAP) sa jeho držiteľ kvalifikuje na výkon (odborného) povolania.

Do prípravy patrí:

- Všeobecné štúdium (14,5 až 16 vyučovacích hodín týždenne v závislosti od CAP): francúzština, matematika, dejepis a zemepis, ekonómia, občianska náuka, svetový cudzí jazyk, umelecká výchova, sociálna ekonómia a ekonomika pre domácnosť, telesná výchova. Štúdium má žiakom poskytnúť základné všeobecné vzdelanie o modernom svete a je prispôbené odborným potrebám.
- Technické odborné štúdium (12 až 17 vyučovacích hodín týždenne v závislosti od CAP). Má formu teoretickej výučby, praktických cvičení, konkrétnej praxe v dielnach, laboratóriách a úradoch a poskytuje odborné vedomosti a zručnosti potrebné pre výkon zvoleného povolania.
- Odborná prax rôznej dĺžky.

Po obdržaní vysvedčenia o odbornej zručnosti – CAP, niektorí žiaci pokračujú v štúdiu aj pripravujú sa na získanie vysvedčenia o odbornom štúdiu (BEP).

Vysvedčenie o odbornom štúdiu BEP (Brevet d'études professionnelles)

Vysvedčenie o odbornom štúdiu (BEP) zaraďuje žiaka do skupiny vyššie kvalifikovaných odborných pracovníkov. Získať ho, vyžaduje obsiahlejšie štúdium odborných predmetov, než CAP. Žiakov, ktorí absolvovali tretiu triedu nižšej strednej školy (Collège), pripraví na BEP odborná stredná škola (Lycée professionnel) v priebehu dvojročného štúdia.

Príprava obsahuje:

- Všeobecné štúdium (14 až 22 vyučovacích hodín). Väčšina všeobecnovzdelávacích predmetov vyučovaných na colléges pokračuje aj na odborných lýceách, avšak s priamejšou orientáciou pre potreby odbornosti. Všeobecné vzdelanie je dôležité pre úspešné zloženie skúšok a umožňuje žiakom pokračovať ďalej v štúdiu a v príprave na získanie odborného alebo technického baccalauréata.
- Technické štúdium (16 až 20 vyučovacích hodín týždenne). Rozdiely v učebných plánoch tohto štúdia závisia od zvolenej špecializácie, existuje spoločný základ predmetov pre príbuzné špecializácie alebo ktoré patria do toho istého odborného sektora. Špecifické odborné vedomosti sa potom získavajú počas praktického vyučovania a priamo vo zvolenom povolaní.

Rozvrh teórie a praxe je na CAP plnší, než na nižšej strednej škole (collège) (33 až 36 vyučovacích hodín týždenne v závislosti od špecializácie), pričom má inak rozdelené hodiny a menej domácich úloh.

Odborná prax na pracovisku. Od začiatku školského roka 1992/93 sa do prípravy na získanie BEP postupne začleňuje i odborná prax, uskutočňovaná priamo na pracovisku a končiaca skúškou. Uprednostňovaný je stavebný sektor, hotelové služby a grafický priemysel.

Žiaci s vysvedčením BEP sa môžu začleniť do pracovného procesu, alebo môžu pokračovať v štúdiu dvojročnou prípravou na získanie titulu odborného, resp. technického baccalauréata. V prípade voľby technického baccalauréata môžu držiteľia vysvedčenia BEP

zvýšiť svoje šance na úspech v ďalšom štúdiu tým, že sa prihlásia do tzv. adaptačného prvého ročníka (première d'adaptation).

Odborný baccalauréat (Baccalauréat professionnel)

Príprava na jeho získanie trvá dva roky: tieto dva ročníky odborného štúdia zároveň predstavujú zavŕšenie odborného cyklu. Na rozdiel od technického, odborných baccalauréat predstavuje predovšetkým záverečný doklad o ucelenej odbornej kvalifikácii, ktorý vedie priamo k výkonu povolania, ale umožňuje držiteľovi prihlásiť sa aj na univerzitné štúdium.

Odborný baccalauréat poskytuje kvalifikovanú prípravu pre dané povolanie a môžu sa oň uchádzať držiteľia vysvedčenia o odbornom štúdiu (BEP) s rovnakým, resp. podobným zameraním, alebo držiteľia vysvedčenia o odbornej zručnosti (CAP), ktorí po tretej triede absolvovali ďalšie dva ročníky.

Zavedenie tohto diplomu v roku 1985 sledovalo dvojaký cieľ:

- vyhovieť rastúcej požiadavke pracovného trhu, na ktorom chýbali vyššie kvalifikovaní výrobní a prevádzkoví odborníci so strednou kvalifikáciou medzi špecializovanými technikmi (držiteľmi BTS alebo vysokoškolského diplomu technickej univerzity) a kvalifikovanými robotníkmi (držiteľmi CAP a BEP). Odborná úroveň kvalifikovaných robotníkov nedokázala držať krok s neustále sa vyvíjajúcimi novými výrobo-prevádzkovými technológiami (počítačmi riadený dizajn a výroba, robotizácia, kancelárska automatizácia, automatizované výrobné technika počítačová veda pre priemyselné a manažérske využitie);
- zareagovať na prevratný vývoj nových prevádzkových techník osobnej elektroniky a počítačového vybavenia (napr. video prehrávače, osobné počítače, video disky).

Odborný baccalauréat vznikol v úzkej spolupráci so zamestnávateľmi, pričom sa brali do úvahy špecifické odborné požiadavky, priamo spojené s konkrétnymi pracovnými miestami. Od technického baccalauréata sa okrem iného líši najmä tým, že je priamo zameraný na úzko špecializované povolania.

Tridsať vyučovacích hodín týždenne je rozdelených nasledovne:

- odborné, technické a vedecké štúdium (16 až 18 hodín),
- všeobecné štúdium:
  - francúzština s dôrazom na vyjadrovanie a informovanosť o svete (3 až 4 hodiny),
  - svetový cudzí jazyk (2 až 3 hodiny)
  - prehľad o súčasnom svete prostredníctvom vedomostí z dejepisu, zemepisu a občianskej náuky (2 hodiny),
  - telesná výchova a šport (2 hodiny)
  - umenie (2 hodiny)
  - rezerva pre individuálne projekty (3 až 6 hodín navyše),

Hodnotenie

Základné pravidlá hodnotenia a poradenskej činnosti pre žiakov sú rovnaké ako na všeobecných a technických stredných školách (lycées).